

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudkyň JUDr. Milady Tomkové a JUDr. Brigity Chrastilové v právní věci **žalobce: J. B.**, zastoupen JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem, se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2006, č. j. 42 Cad 218/2006 - 23,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2006, č. j. 42 Cad 218/2006 - 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále též „stěžovatelka“) ze dne 10. 8. 2006 bylo rozhodnuto o žádosti žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. tak, že žalobcova žádost byla zamítnuta. V odůvodnění svého rozhodnutí stěžovatelka uvedla, že nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky za dobu od 31. 1. 1977 do 30. 11. 1978 žalobci nevznikl, protože u trestného činu nenastoupení služby v ozbrojených silách (§ 269 odst. 1 tr. zák.) bylo možné dosáhnout rehabilitace zrušením rozhodnutí v přezkumném řízení podle § 4 zákona č. 119/1997 Sb., o soudní rehabilitaci. Návrh na přezkumné řízení bylo možno podat do dvou let ode dne účinnosti zákona o soudní rehabilitaci. Stěžovatelka pak uzavřela, že u osob, které nevyužily zákonné možnosti dosáhnout své rehabilitace v přezkumném řízení pro zmeškání lhůty, nelze pro účely odškodňovacích dávek dosáhnout rehabilitace.

Proti rozhodnutí stěžovatelky podal žalobce žalobu, o níž rozhodl Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 20. 12. 2006, č. j. 42 Cad 218/2006 - 23, tak, že rozhodnutí České

správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 8. 2006, č. X, zrušil pro nezákonnost a věc vrátil České správě sociálního zabezpečení k dalšímu řízení. Krajský soud vyšel zejména z pravomocného usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 23. 2. 2006, sp. zn. Nt 152/2004, jímž bylo vysloveno, že žalobce je podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. účasten na rehabilitaci a odškodnění. Z odůvodnění citovaného usnesení vyplývá, že se vztahuje na odsouzení Vojenským obvodovým soudem v Praze sp. zn. 3 T 38/77 pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., který je skutkově vymezen tím, že žalobce dne 3. 1. 1977 nenastoupil vojenskou základní službu, ačkoliv převzal povolávací rozkaz vydaný OVS Kladno, neboť odmítal vykonat vojenskou službu z náboženských důvodů. Z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 4 Tz 187/2005, bylo dále zjištěno, že jím byl zrušen rozsudek Vojenského obvodového soudu v Praze ze dne 17. 3. 1977, sp. zn. 3 T 38/77 a žalobce byl podle § 226 písm. b) tr. řádu zproštěn obžaloby pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zákona. Rozsudek byl odůvodněn tím, že k odsouzení žalobce došlo v důsledku porušení principu demokratické společnosti uvedených v § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb.

Krajský soud při svém rozhodování bral v úvahu nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000, ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/2003, a ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/2003.

Po zhodnocení všech skutečností krajský soud podle § 78 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), přezkoumávané rozhodnutí stěžovatelky zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení s tím, že v tomto řízení znovu rozhodne o žádosti žalobce na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. a vezme přitom v úvahu zejména uvedené usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 sp. zn. Nt 152/2004, kterým bylo rozhodnuto, že žalobce je účasten na rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. v souvislosti s odsouzením Vojenským obvodovým soudem v Praze sp. zn. 3 T 38/77 pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák.

Proti rozsudku krajského soudu podala kasační stížnost stěžovatelka z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), c) s. ř. s. Poukázala na to, že krajský soud rozhodoval o žalobě podané proti rozhodnutí stěžovatelky samosoudkyní, ač podle § 31 odst. 1 s. ř. s. měl rozhodovat v senátě - při rozhodování byl proto soud nesprávně obsazen.

Stěžovatelka dále odkázala na judikaturu Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 3 Ads 33/2004 - 84, a dále rozsudek ze dne 1. 3. 2006, č. j. 3 Ads 60/2005 - 66), která jednoznačně deklaruje, že rozhodnutí podle § 33 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o žadatelově účasti na soudní amnestii, nezakládá jeho nárok na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.

Stěžovatelka proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 5. 2. 2007 žalobce k námitce stěžovatelky, že ve věci měl rozhodovat senát na místo samosoudkyně, uvedl, že se domnívá, že zákon č. 261/2001 Sb. zajišťuje sociální péči osobám, které nevinně trpěly za nacismu a komunismu, a proto ve věci může rozhodovat samosoudce na podkladě § 31 odst. 2 s. ř. s. Žalobce má

za to, že názor Nejvyššího správního soudu vyjádřený v rozsudcích, na něž odkazuje stěžovatelka, by neměl účastníka nepříznivě ovlivnit, neboť v době vydání těchto rozsudků neměl ještě Nejvyšší správní soud k dispozici nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 565/03 ve věci L. K. a dále také odkázal na rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 1. 2007, č. j. 15 Ca 98/2006 - 20, kde soud v odůvodnění podrobně vysvětluje, proč dva shora uvedené rozsudky Nejvyššího správního soudu nemohou být překážkou k tomu, aby byla jednorázová peněžní částka podle zákona č. 261/2001 Sb. přiznána tomu, kdo byl vězněn v období mezi 25. 2. 1948 a 1. 1. 1990 pro trestný čin uvedený v § 4 zákona č. 119/1990 Sb., a jehož trest byl zrušen Nejvyšším soudem cestou stížnosti pro porušení zákona. Konečně pak žalobce poukázal i na to, že stěžovatelka sama nedávno bez problému přiznala jednorázovou peněžní částku jiným občanům v naprosto srovnatelné právní situaci.

Podáním ze dne 3. 9. 2007 žalobce doplnil své vyjádření ke kasační stížnosti odkazem na nálezy Ústavního soudu vyhlášené dne 24. 8. 2007 pod sp. zn. I. ÚS 712/05 ve věci V. F. Ústavní soud v tomto nálezu potvrdil, že občan má nárok na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb., i když ke zrušení odsuzujícího rozsudku pro trestný čin uvedený v zákoně č. 119/1990 Sb. došlo na základě obecných právních předpisů. Ústavní soud znovu odkázal na svůj předchozí nálezy v této věci ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03 a mimo jiné také uvedl: „Pro odstranění jakýchkoliv pochybností Ústavní soud konstatuje, že vzhledem ke specifické povaze v předmětné věci je třeba při jejím posuzování ctít účel a smysl zákonů č. 119/1990 Sb. a č. 261/2001 Sb., které měly především za cíl nápravu křivd způsobených předchozím režimem. S ohledem na to je tudíž třeba posoudit i stěžovatelem předložené usnesení o soudní rehabilitaci jako splnění podmínky pro vyplacení jednorázové částky, i když bylo toto usnesení vydáno v režimu obecného trestního řízení, a nikoli v režimu zákona č. 119/1990 Sb. Tímto závěrem Ústavní soud zároveň bere v úvahu i skutečnost, že v minulosti bylo rozhodování v těchto věcech značně nejednotné“. Vzhledem k tomu, že věc V. F. a věc žalobce jsou z hlediska právní problematiky prakticky identické, žádá žalobce Nejvyšší správní soud, aby při posuzování kasační stížnosti vycházel z uvedených nálezů Ústavního soudu a kasační stížnost zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.). Stěžovatelka namítá kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a), c) s. ř. s. a kasační stížnost je tedy přípustná.

Nejvyšší správní soud se napadeným rozsudkem krajského soudu zaobíral v rozsahu a z důvodů v kasační stížnosti uvedených, jak mu příkazuje § 109 odst. 2, 3 s. ř. s., a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatelka především uplatnila důvod podle § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., podle něhož kasační stížnost lze podat z důvodu tvrzené zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popř. bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce.

Podle § 31 odst. 1, 2 s. ř. s., ve znění účinném v době rozhodování krajského soudu, krajský soud ve věcech správního soudnictví, nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje

ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců. Ve věcech důchodového pojištění, důchodového zabezpečení, nemocenského pojištění, nemocenské péče v ozbrojených silách, uchazečů o zaměstnání a jejich podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci podle předpisů o zaměstnanosti, sociální péče a státní sociální podpory, ve věcech přestupků, mezinárodní ochrany, jakož i v dalších věcech, v nichž tak stanoví zvláštní zákon, rozhoduje specializovaný samosoudce.

V daném případě bylo rozhodováno podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 - 1945, přičemž rozhodování o poskytnutí jednorázové peněžní částky nelze podřadit pod žádnou z věcí uvedených v § 31 odst. 2 s. ř. s., kdy rozhoduje specializovaný samosoudce. Zákon č. 261/2001 Sb. rovněž ve svých ustanoveních neuvádí, že by v těchto věcech měl rozhodovat specializovaný samosoudce.

Stěžovatelka proto důvodně namítá, že krajský soud byl nesprávně obsazen, pokud ve věci rozhodoval samosoudce namísto senátu. Proto byla kasační stížnost shledána důvodnou a z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Krajský soud v Praze je v dalším řízení vázán shora vysloveným právním názorem (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Stěžovatelka sice správně odkázala na judikaturu Nejvyššího správního soudu (zejména na uváděný rozsudek rozšířeného senátu), která vychází z toho, že rozhodnutí podle § 33 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb. nezakládá nárok žadatele na přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., po podání kasační stížnosti však Ústavní soud ve svém nálezu ve věci V. F. (na nějž žalobce v doplňku svého vyjádření odkazuje) dospěl k závěru opačnému, než rozšířený senát Nejvyššího správního soudu.

V případě otázky aplikace a závaznosti výše citovaného závěru Ústavního soudu pro rozhodování soudu v projednávané věci je nutné vycházet z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2006, č. j. 2 Afs 66/2004 - 53, v němž je mimo jiné uvedeno, že *„Podle imperativu ústavně konformní interpretace a aplikace právních předpisů jsou všechny subjekty aplikující právo povinny postupovat tak, aby zvolený výklad právních předpisů byl souladný s ústavností, a to ve smyslu výslovného znění konkrétních ústavních norem i ústavních principů a hodnot, nezřídka v ústavních textech expressis verbis, nevyjádřených. Teprve pokud takový výklad možný není, je na místě protiústavní ustanovení právních předpisů k tomu příslušným mechanismem odstranit. V tomto kontextu viděno, jestliže Ústavní soud v některém svém rozhodnutí zformuluje ústavně konformní výklad právního předpisu, je nutno tento výklad respektovat i v obdobných kauzách, byť se jedná o procesně samostatná řízení. Opačný výklad, který by kupř. s odkazem na vázanost soudce zákonem podle článku 95 odst. 1 Ústavy ČR odmítal respektovat právní názor Ústavního soudu, by představoval logickou chybu, jelikož tato vázanost výkladem norem nadzákonné (ústavní) síly, musí být pro soud při aplikaci jednoduchého práva určující. Navíc nelze přehlédnout, že opačný závěr by ve svých důsledcích vedl k nerovnosti účastníků jednotlivých soudních řízení a k nepředvídatelnosti soudního rozhodování, což samozřejmě představuje pochybení dosahující ústavní intenzity. Nelze rovněž opomenout, že určujícím společným prvkem obecných soudů a Ústavního soudu je jejich poslání zakotvené v článku 4 Ústavy, kterým je ochrana základních práv a svobod. Mezi oběma složkami soudní moci*

tak musí existovat souhra a harmonie, nikoliv animozita. V podmínkách právního státu je proto nemyslitelné, aby obecný soud – s vědomím jednotné a jasně seznatelné judikatury Ústavního soudu – s odvoláním na dikci zákona, zvolil takovou jeho interpretaci, kterou Ústavní soud považuje za protiústavní“.

Za této situace Nejvyšší správní soud i v posuzované věci považuje za určující názor naposledy vyslovený Ústavním soudem, přestože názor vyslovený Nejvyšším správním soudem v rozšířeném senátu (sp. zn. 3 Ads 33/2004) prozatím nebyl vyvrácen rozhodnutím pléna Ústavního soudu, jak pro tyto případy předvídá § 11 odst. 2 písm. k) zákona č. 182/1983 S., o Ústavním soudu, ve spojení se Sdělením Ústavního soudu č. 14/2004 Sb.

Protože Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. října 2007

JUDr. Bohuslav Hníždil
předseda senátu

